

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ ฉะนั้นสถาบันทางพระพุทธศาสนาจึงเป็นสถาบันที่สำคัญสถาบันหนึ่ง ในการให้ความช่วยเหลือต่อสังคมไทยตลอดมา โดยมีส่วนช่วยในการกล่อมเกล่าจิตใจ และลักษณะนิสัยของคนไทย ตลอดจนการให้บริการตามความจำเป็นตามความต้องการของประชาชน หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักสำคัญของวัฒนธรรมไทยที่มีส่วนในชีวิตประจำวัน เกือบทั้งหมดของคนไทย ทั้งกิจกรรมและพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนามักจะมีวัดเป็นทั้งศูนย์กลางสำหรับการสมาคมหรือการดำเนินชีวิตทางสังคม และเป็นศูนย์กลางของวัฒนธรรม เพราะประชาชนส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา ทำให้วัดกลายเป็นสัญลักษณ์ของศาสนาที่ชาวไทยให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก และถือได้ว่าเป็นสถาบันที่สำคัญที่สุดที่รองจากสถาบันครอบครัวเลยทีเดียว จะเห็นได้ว่าทั้งในอดีตจนถึงปัจจุบันวัดและพระสงฆ์ยังคงมีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนชาวไทยตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย ซึ่งพระสงฆ์นอกจากจะมีบทบาทสำคัญ ในการเป็นผู้นำทางกิจกรรม พิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาและเป็นผู้นำทางด้านจิตใจของคนในสังคมแล้ว ยังมีบทบาทสำคัญต่อสังคมส่วนรวมในด้านต่างๆ เช่น การพัฒนาสังคม การสังคมสงเคราะห์ หรือกระทั่งการช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมอีกด้วย^๑

ประเทศไทยนั้นเป็นสังคมหนึ่งซึ่งยอมรับพระพุทธศาสนา และได้รับการหล่อหลอมจากหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนามายาวนาน วิถีชีวิตของคนไทยส่วนใหญ่ตั้งแต่กำเนิดจนถึงตาย จึงเกี่ยวโยงสัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับพระพุทธศาสนา แต่เมื่อสังคมโลกเปิดกว้างขึ้นทั้งในด้านสื่อสารมวลชน เศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรม จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่นำพาให้สังคมไทยก้าวเข้าไปสู่กระแสแห่งยุคโลกาภิวัตน์ ทำให้สังคมไทยในปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทางด้านเศรษฐกิจและสังคม การพัฒนาประเทศมุ่งเน้นการพัฒนาความเจริญทางด้านเศรษฐกิจทำให้สังคมไทยเปลี่ยนเป็นสังคมเมือง ความสัมพันธ์แบบพึ่งพาอาศัยกันของคนในชุมชนในสังคมเปลี่ยนไปเป็นต่างคนต่างอยู่เป็นสังคมบริโภคนิยม ความเสื่อมถอยทางศีลธรรมจริยธรรมมีมากขึ้น และขาดศรัทธาในพระพุทธศาสนา วิถีชีวิตของคนไทยเริ่มห่างไกลจากวัดมากขึ้นทุกทีเป็นปัญหาสังคมมากขึ้นเรื่อยๆ สภาพปัญหาของวัดและพระสงฆ์ คือผู้เข้ามาบวช ในปัจจุบันมิได้มีการเลือกสรรขาดความพิถีพิถัน บางรูปมุ่งบวชตามประเพณี มิได้ศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยอย่างแท้จริง จึงทำผิดวินัยหลายๆ อย่าง

^๑พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), การศึกษาเครื่องมือพัฒนาที่ยังต้องพัฒนา, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก, ๒๕๔๑), หน้า ๑๗.

การวางตัวของพระไม่เหมาะสมขาดความสำรวม บางวัดมุ่งพัฒนาวัดอุทิศสถานที่ มากกว่าพัฒนา วัดมากกว่าการศึกษา หรือมากกว่าการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชนในชุมชน

วัดและพระสงฆ์มีอิทธิพลต่อความเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาที่สร้างสังคมไทยให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขส่งผลต่อการพัฒนาได้เป็นอย่างดี องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดต่อการบริหารจัดการ นั่นคือ คนหรือบุคลากร การบริหารจัดการวัดก็เช่นกัน วัดจะเจริญรุ่งเรืองเป็นศูนย์กลางของสังคมในการดำเนินชีวิต เป็นที่ร่มเย็น เป็นที่น่าศรัทธาเชื่อถือ ช่วยเหลือเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อชุมชนมากน้อยเพียงใดก็ตาม ต้องขึ้นอยู่กับผู้บริหารจัดการวัดคือเจ้าอาวาสนั่นเอง ซึ่งการบริหารวัดคือการปกครอง บังคับบัญชา กำกับดูแล แนะนำ สั่งสอนพระภิกษุ สามเณร และฆราวาสผู้อาศัยอยู่ในวัดให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยอยู่ในศีลธรรมอันดี และสามารถดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของวัดให้สำเร็จลุล่วงด้วยดีมีประสิทธิภาพสูงสุด

ปัจจุบันปัญหาการประพาศิทธิพระธรรมวินัยของพระภิกษุสามเณร เป็นปัญหาที่สำคัญที่สุด เพราะพระภิกษุสามเณรเป็นตัวแทนของพระรัตนตรัย ความศรัทธาของประชาชนที่มีต่อศาสนาพุทธ นั้น ส่วนหนึ่งมาจากการประพาศิทธิปฏิบัติของพระภิกษุสามเณร หากท่านเหล่านั้นประพาศิทธิต่อพระธรรมวินัยแล้ว ย่อมมีผลต่อศรัทธาของประชาชนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ปัญหาการประพาศิทธิพระวินัยของพระภิกษุสามเณร มีดังนี้ ๑) เหตุจูงใจในการบรรพชาและอุปสมบทแตกต่างกัน ๒) การขอบรรพชาและอุปสมบท เป็นกระบวนการที่ทำได้ง่าย ไม่มีระเบียบในการปฏิบัติเป็นมาตรฐานเดียวกันในการพิจารณาและฝึกก่อนให้การบรรพชาและอุปสมบท ๓) เจ้าอาวาสที่มีหน้าดูแลอบรมสั่งสอนไม่มีเวลาอันเนื่องมาจากอำนาจต่างๆ เบ็ดเสร็จอยู่กับเจ้าอาวาสหมด ทำให้เจ้าอาวาสไม่มีเวลาต่อการอบรมสั่งสอน เพราะภารกิจต่างๆ เบียดบังเอาเวลาไปหมด

ความสำเร็จของวัดในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นที่ยอมรับของประชาชนย่อมขึ้นอยู่กับการบริหารหมู่คณะหรือการปกครองดูแล ตลอดจนการแนะนำการสั่งสอนอบรมพระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ ที่มาพำนักในวัดให้ประพาศิทธิปฏิบัติอยู่ในพระธรรมวินัย ปฏิบัติตนตามกฎหมายบ้านเมือง ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่งและประกาศของมหาเถรสมาคม ซึ่งเป็นองค์กรสูงสุดของคณะสงฆ์ไทยและผู้ปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารหมู่คณะเป็นหัวหน้าสงฆ์ในวัดก็คือเจ้าอาวาสนั่นเอง เจ้าอาวาสจึงมีบทบาทในการเป็นผู้นำระดับท้องถิ่น ซึ่งมีความใกล้ชิดกับชาวบ้านมาก ชาวบ้านจะให้ความเคารพยกย่องว่าพระสงฆ์เป็นผู้นำทางวิญญาณของชาวบ้านทุกหมู่เหล่า เพราะผู้ที่เจ้าอาวาสได้นั้นต้องมีพรรษา ๕ ขึ้นไป เป็นผู้มีความรู้ความสามารถสมควรแก่ตำแหน่ง มีความประพฤติเรียบร้อยตามพระธรรมวินัยมี

ศีลจารวัตรที่น่าเคารพเลื่อมใสเป็นผู้ทรงเกียรติ เป็นที่เคารพนับถือของบรรพชิตและคฤหัสถ์ในท้องถิ่นนั้น^๒

องค์ประกอบสำคัญในการบริหารจัดการองค์การก็คือ คนหรือบุคลากร การบริหารจัดการในองค์การทางศาสนาก็เช่นกัน วัดจะเจริญรุ่งเรือง บรรดาสิ่งก่อสร้าง โบสถ์ วิหาร ลานเจดีย์ ศาลาการเปรียญ วัสดุอุปกรณ์และการเงินจะมีความสมบูรณ์เพียงใดก็ไม่ได้มีความหมาย ถ้าบุคลากรไม่มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เจ้าอาวาสที่มีภาวะผู้นำ มีกระบวนการและวิธีปฏิบัติงาน สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน รวมทั้งมีการพัฒนาดตนเองให้สมบูรณ์พร้อมในด้านพระธรรมวินัย ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อศรัทธาความเชื่อถือของพุทธศาสนิกชน ช่วยให้การปฏิบัติศาสนกิจทุกอย่างบรรลุตามวัตถุประสงค์โดยง่าย เจ้าอาวาสจึงมีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบต่อการบริหารจัดการวัดทุกด้าน โดยให้พระภิกษุสามเณรในวัดทุกรูปได้ศึกษาและปฏิบัติอย่างเต็มความสามารถและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด แต่ปัญหาที่ทำให้การบริหารจัดการวัดขาดประสิทธิภาพ ก็คือ เจ้าอาวาสจำนวนมากที่ยังขาดองค์ความรู้ในการบริหารจัดการวัด จึงส่งผลต่อการบริหารจัดการวัด

คณะสงฆ์อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี มีวัดในเขตปกครองจำนวน ๓๐ วัด ๑ สำนักสงฆ์ แบ่งเขตการปกครองสงฆ์ออกเป็น ๕ ตำบล การปกครองคณะสงฆ์ยึดตามเขตการปกครองของบ้านเมือง และวิธีการปกครองคณะสงฆ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมายเถรสมาคมเป็นหลักการปกครองคณะสงฆ์ โดยการปกครองมีผู้บริหารคณะสงฆ์คือ เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบลและเจ้าอาวาสวัดรองลงมาตามลำดับ โดยเจ้าอาวาสจึงมีอำนาจสูงสุดในการปกครองวัดของตนเองแต่เพียงผู้เดียว มีรองเจ้าอาวาสและผู้ช่วยเจ้าอาวาสเป็นผู้ช่วยเหลือกิจการของวัด ตามที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าอาวาส ให้ช่วยเหลือในกิจการด้านต่างๆ ตามความเหมาะสมเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระของเจ้าอาวาส แต่ปัญหาที่ทำให้การบริหารจัดการวัดขาดประสิทธิภาพ ก็คือเจ้าอาวาสจำนวนมากที่ยังขาดทักษะในการบริหารจัดการวัด และขาดการดูแลพระภิกษุสามเณรในปกครอง ทำให้พระภิกษุสามเณรไม่สนใจในพระธรรมวินัย การที่พระสงฆ์ที่เป็นเจ้าอาวาสขาดความรู้ความสามารถและศักยภาพที่เพียงพอในการบริหารจัดการวัดให้มีประสิทธิภาพตามหน้าที่เจ้าอาวาสทั้ง ๔ ด้าน คือ การบริหารและการปกครองพบปัญหาเกี่ยวกับเจ้าอาวาสบางวัดมีอายุมาก บางวัดไม่แต่งตั้งผู้ช่วยเจ้าอาวาสแบ่งเบาภาระ เจ้าอาวาสบางส่วนขาดความเชี่ยวชาญในการพระธรรมวินัยและกฎหมาย เมื่อมีเรื่องราวที่เสียหายเกิดขึ้นไม่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างทันท่วงที การบริหารการทำงานระหว่างคณะสงฆ์ขาดความเป็นเอกภาพในการทำงาน ด้านการศึกษาอบรมและสั่งสอนยังขาดประสิทธิภาพ ขาดแคลนครูผู้สอน การเรียนการ

^๒พระมหาเสริมชัย ชยมงคล (พลพัฒน์ฤทธิ์), **การบริหารวัด**, (กรุงเทพมหานคร : วิชั่นอาร์ต คอร์ปอเรชั่น, ๒๕๕๑), หน้า ๑๐๔.

สอนขาดประสิทธิภาพ ผู้สอนขาดความต่อเนื่องในการพัฒนาบุคลากรของวัดทำให้ขาดเทคนิคและวิธีการสอน การดำเนินงานบางวัดยังขาดการบริหารจัดการที่ดี ด้านการบำรุงรักษาวัด จัดกิจกรรมและศาสนสมบัติ ปัญหาที่สำคัญคือ งบประมาณในการก่อสร้างภายในวัด ขาดการวางแผนอย่างเป็นระบบต่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีทำให้โบราณสถานยังไม่ได้ดีเท่าที่ควร และด้านการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลยังขาดการเอาใจใส่จากพระสังฆาธิการระดับการปกครอง เพราะท่านเหล่านั้นยังมีภาระหน้าที่รับผิดชอบงานหลายด้าน จึงทำให้งานด้านการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลยังไม่เด่นชัด ด้วยภารกิจที่กล่าวมาข้างต้นนี้ หากเจ้าอาวาสทุกวัดสามารถบริหารจัดการวัดและทำหน้าที่ตามภารกิจที่กล่าวมาแล้ว ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลแล้วนั้น จะทำให้วัดในสังคมไทยโดยรวมสามารถเป็นศูนย์กลางที่ทำให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ที่มีคุณธรรมและจริยธรรมควบคู่กันไปได้อย่างดี เพราะวัดเป็นพุทธศาสนสถานที่สังคมไทยถือว่าเป็นองค์กรสำคัญของสถาบันพระพุทธศาสนา

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่าเจ้าอาวาสในเขตอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี ควรได้รับการพัฒนาในด้านองค์ความรู้ ทราบและตระหนักถึงภารกิจในการบริหารจัดการวัดในการปกครองทราบถึงการแสดงบทบาทหน้าที่ของเจ้าอาวาสในการบริหารจัดการวัด เข้าใจปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไขปัญหา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจเป็นอย่างยิ่งที่จะศึกษาการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผน และพัฒนาการบริหารจัดการวัดในเขตอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี ให้มีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ของการบริหารจัดการวัด ต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาส ในเขตอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี

๑.๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาส ในเขตอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาส ในเขตอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาส ในเขตอำเภอ
ด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี เป็นอย่างไร

๑.๓.๒ ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการวัดของ
เจ้าอาวาส ในเขตอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล มีความแตก
ต่างกันหรือไม่ อย่างไร

๑.๓.๓ ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาส ใน
เขตอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี มีอะไรบ้าง

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาส ในเขตอำเภอด่าน
มะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕^๖ มาตรา ๓๗ ซึ่ง
ได้กำหนดหน้าที่ของเจ้าอาวาสไว้ ๔ ด้าน คือ

- ๑) การบำรุงรักษาวัด จัดกิจการและศาสนสมบัติ
- ๒) การบริหารและการปกครอง
- ๓) การศึกษาอบรมและสั่งสอน
- ๔) การให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร

๑) ตัวแปรต้น (Independence variables) ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลของพระสงฆ์ในเขต
อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี ประกอบด้วย อายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิ การ
ศึกษาทางธรรม วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม

๒) ตัวแปรตาม (Dependence variables) ได้แก่ หน้าที่ของเจ้าอาวาส ซึ่งได้กำหนดไว้
ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ มี ๔ ด้านได้แก่ ๑) การบำรุงรักษาวัดจัดกิจการ
และศาสนสมบัติ ๒) การบริหารและการปกครอง ๓) การศึกษาอบรมและสั่งสอน ๔) การให้ความ
สะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล

^๖สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕, [ออนไลน์],
แหล่งที่มา : <http://www.onab.go.th/index.php?option=com> [๒๓ ส.ค. ๒๕๕๘].

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากร

การวิจัยครั้งนี้ประชากรคือ พระสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี จาก ๓๐ วัด ๑ สำนักสงฆ์ มีพระสงฆ์จำนวน ๒๘๐ รูป^๔

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เขตการปกครองคณะสงฆ์ในอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี มีจำนวน ๕ ตำบล ประกอบด้วย ๑) ตำบลด่านมะขามเตี้ย ๒) ตำบลหนองไผ่ ๓) ตำบลกลอนโต ๔) ตำบลจรเข้เผือก เขต ๑ ๕) ตำบลจรเข้เผือก เขต ๒

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านเวลา

เวลาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เริ่มดำเนินการตั้งแต่ เดือนกันยายน ๒๕๕๘ ถึงเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ รวมระยะเวลา ๖ เดือน

๑.๕ สมมติฐานในการวิจัย

สมมติฐานที่ ๑ พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๒ พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๓ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๔ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๕ พระสงฆ์ ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี แตกต่างกัน

^๔สำนักงานเลขานุการเจ้าคณะอำเภอด่านมะขามเตี้ย, การประชุมพระนวกะ คณะสงฆ์อำเภอด่านมะขามเตี้ย ประจำปี ๒๕๕๘, (จังหวัดกาญจนบุรี : สำนักงานเลขานุการเจ้าคณะอำเภอด่านมะขามเตี้ย, ๒๕๕๘), หน้า ๓. (เอกสารเย็บเล่ม).

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๖.๑ การบริหารจัดการ หมายถึง วิธีการในการดำเนินการกิจในด้านต่างๆ ประกอบด้วย ด้านการบำรุงรักษาวัด จัดกิจการและศาสนสมบัติ การบริหารและการปกครองการศึกษาอบรมและสั่งสอนการให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลให้เกิดความสงบเรียบร้อยเป็นระบบเพื่อพัฒนาศักยภาพของวัดให้มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบเป็นศาสนสถานที่ควรแก่การเคารพบูชา

๑.๖.๒ วัด หมายถึง วัดที่ประชาชนทั่วไปสร้างหรือปฏิสังขรณ์ ซึ่งได้รับอนุญาตให้สร้างวัดและประกาศตั้งวัด โดยถูกต้องตามกฎหมายจากทางราชการแล้ว และช่วยกันทำนุบำรุงวัดสืบต่อกันมาตามลำดับ ซึ่งในที่นี้หมายถึง วัดในปกครองคณะสงฆ์ อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี

๑.๖.๓ เจ้าอาวาส หมายถึง พระสังฆาธิการที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ปกครองวัด และบริหารจัดการวัด ซึ่งเป็นวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี

๑.๖.๔ การบริหารจัดการวัด หมายถึง การบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี ตามภารกิจ ๔ ด้านของคณะสงฆ์ประกอบด้วย ๑)การบำรุงรักษาวัด จัดกิจการและศาสนสมบัติ ๒)การบริหารและการปกครอง ๓)การศึกษาอบรมและสั่งสอน ๔)การให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล

๑.๖.๕ การบำรุงรักษาวัด จัดกิจการและศาสนสมบัติ หมายถึง การสร้างกำแพงแสดงแนวเขตของวัดและที่ดินใกล้เคียง ถนนและทางเท้าภายในวัดมีความสะอาดอยู่เสมอ สาธารณูปโภคภายในวัดไฟฟ้า น้ำประปามีความพร้อม มีห้องสุขาไว้ให้บริการอย่างสะอาดและเพียงพอต่อการใช้งานในวัด สภาพอาคารเสนาสนะภายในวัด มีความมั่นคง แข็งแรง สะอาด เหมาะแก่การประกอบศาสนกิจและดูแลศาสนสมบัติ มีการจัดทำบัญชีวัด บัญชีการรับจ่ายเงินของวัด มีการจัดทำทะเบียนครุภัณฑ์

๑.๖.๖ การบริหารและการปกครอง หมายถึง การมีระเบียบปฏิบัติ กิจวัตรของพระภิกษุสามเณรและระเบียบปฏิบัติของศิษย์วัดตลอดจนผู้อาศัยในวัดอย่างชัดเจน มีการทำทะเบียนประวัติพระภิกษุสามเณรและบุคคลภายในวัด มีการแต่งตั้งคณะกรรมการวัด จัดให้มีการประชุมกรรมการวัด และทำรายงานการประชุมทุกครั้งเมื่อมีการประชุม มีการประชุมอบรมวินัยของพระภิกษุสามเณรและบุคคลภายใน มีระเบียบปฏิบัติสำหรับบุคคลที่เข้ามาร่วมหรือจัดกิจกรรมต่างๆภายในวัด

๑.๖.๗ การศึกษาอบรมและสั่งสอน หมายถึง การอบรมพระภิกษุสามเณรหลังจากทำวัตรส่งเสริมพระภิกษุไปสอนธรรมศึกษาในสถานศึกษา มีการมอบทุนการศึกษาแก่พระภิกษุ สามเณร ที่สอบผ่านพระปริยัติธรรมในแต่ละระดับชั้น วันอุโบสถให้ศีลอุโบสถและแสดงธรรมต่อญาติโยมที่มารักษาศีลอุโบสถในวัดมีการจัดกิจกรรมในวัดสำคัญทางพระพุทธศาสนา มีการเผยแผ่ข่าวสาสน์พระพุทธศาสนาทางแผ่นพับ วิทยูทูปมีการจัดโครงการส่งเสริมศีลธรรมแก่เยาวชนและประชาชนผู้สนใจ เช่นการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน การบวชเนกขัมมจารี การปฏิบัติธรรม

๑.๖.๘ การให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล หมายถึง การอำนวยความสะดวกให้คำปรึกษาสำหรับผู้มาขอเพื่อจะจัดการบำเพ็ญกุศลในที่อื่น มีกองอำนวยการมาปฏิบัติงานภายในวัด (สำนักงาน) การบำรุงรักษาวัสดุครุภัณฑ์ให้อยู่ในสภาพใช้งานได้ การจัดตั้งกฎระเบียบการใช้วัสดุครุภัณฑ์ที่ชัดเจน มีการสงเคราะห์ศพผู้ยากไร้ มีสถานที่ในการจัดงานรื่นเริง มีพิธีกรรมหรือมรดกทายาทในการอำนวยความสะดวก

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๗.๑ ทำให้ทราบระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาส ในเขตอำเภอ ด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี

๑.๗.๒ ทำให้ทราบระดับการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาส ในเขตอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑.๗.๓ ทำให้ทราบปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาส ในเขตอำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี

๑.๗.๔ ผลการวิจัยสามารถนำไปในการปรับปรุงศักยภาพของเจ้าอาวาสด้านการบริหารจัดการวัดให้ดียิ่งขึ้น